

IN MEMORIAM

УДК 929 Терзиовски, Р.

РАСТИСЛАВ ТЕРЗИОСКИ

(1932 - 2014)

На 20 октомври 2014 година од овој свет си замина д-р Растислав Терзиоски, етаблиран, признат и плоден научен работник на поширокото подрачје на поновата историја на македонскиот народ.

Неговиот животен пат започнува на 27 октомври 1932 година во с. Дебреште, Прилепско. Основното образование го завршил во родното село, а средно образование во гимназијата во Прилеп. По завршувањето на гимназијата во 1951/1952 година работел како учител во с. Ропотово, Прилепско. Во 1954 година се запишал на Филозофскиот факултет на групата за историја. Како студент бил активен во студентската организација на групата за историја, при што бил и нејзин претседател. Студиите ги завршил во 1958 година и веќе наредната година се приклучил кон првата генерација научни работници во Институтот за национална историја како асистент во Одделението за НОВ и во Балканолошкото одделение. Докторирал во 1965 година на темата со наслов *Денационализаторската дејност на бугарските културно-просветни институции во Македонија*. Од 1976 година д-р Терзиоски бил избран во звањето научен советник.

Мошне плодна и многострана е научната дејност на д-р Терзиоски. За проблематиката со која се занимавал и пошироко, истражувал во архивските центри и библиотеки во земјата и во странство, пред сè во Русија, Бугарија и др. Посебни резултати се забележани од неговите истражувања во руските архиви. Оттука и неговиот интерес, покрај со периодот на Втората светска војна, да се занимава и со руските извори за историјата на Македонија и на македонскиот народ, и тоа најмногу за периодот од крајот на XIX и почетокот на XX век.

Над петдецениското историографско творештво на д-р Растислав Терзиоски содржи многубројни научни трудови – монографии,

зборници на документи, статии и други прилози објавувани во земјата и во странство.

Д-р Терзиоски во своите научни трудови се потпира исклучиво на архивската документација, која за него претставува темел во градењето на историската вистина. Од почетокот на својата научноистражувачка кариера се насочил кон проучување на прашањето за бугарската окупаторска власт во Македонија за време на Втората светска војна. Најголем акцент бил ставен на денационализаторската и пропагандната активност на бугарските окупациски власти во Македонија. Оваа научна преокупација на д-р Терзиоски е преточена во голем број научни статии и други материјали, а во 1974 година во издание на ИНИ ја објавил својата дополнета и проширена докторска дисертација како посебна студија под истиот наслов. Други негови позначајни монографски трудови од периодот на Втората светска војна се: *Фашистичка Бугарија во Советскиот печат (1941–1944)*; *Советскиот печат, сведоштво за беспримерната храброст на младината на Југославија*; *Окупацијата на Македонија 1941–1944*.

Воедно, д-р Растислав Терзиоски бил во редакција и на некои зборници на документи за посочениот период, како што е капиталната едиција *Извори за ослободителната војна и Револуцијата во Македонија 1941–1945, том 1, кн. 1–3*; потоа *Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава, том II* и *Народен глас 1941–1943*, а, исто така, има напишано и *Библиографија на советската историографија и публицистика од периодот на Втората светска војна за Балканот*.

Особено интересно подрачје на истражување за д-р Терзиоски станува односот на руската дипломатија кон Македонија. Од оваа проблематика ја има објавено монографијата *Ставот на руската дипломатија кон Македонија*, како и следниве зборници на документи: *Македонија меѓу автономијата и дележот (зборник на руска дипломатска документација 1894–1913), том 1–5*; *Руската дипломатија и македонските бранувања: (крај на XIX и почеток на XX век): [сведоштва од руските архиви]* во две изданија; *Руски дипломатски извештаи за грчката пропаганда во Македонија: (крајот на XIX и почетокот на XX век) 1876–1904 и 1874–1914*. За ова прашање

д-р Терзиоски има објавено и повеќе статии, материјали и други прилози во повеќе домашни и странски научни списанија.

Желбата да трага по историската вистина го води кон секогаш инспиративниот и неисцрпен за истражување Крсте Петков Мисирков, чии писма од еден суштински и преломен период за македонскиот народ ги објавува во трудот насловен како *Крсте Петков Мисирков, Писма: 1911 – 1917*.

Д-р Терзиоски бил учесник на многу научни конгреси, симпозиуми и семинари во земјата и во странство. Во ИНИ извршувал повеќе функции и задолженија, бил претседател на Научниот совет во ИНИ, член и претседател на Сојузот на друштвата на историчарите на Македонија и член на редакцијата на списанието *Историја*, секретар на југословенската делегација на Југословенско-советската комисија за историски прашања и друго.

За својата научна и општествена дејност има добиено повеќе признанија, меѓу кои и наградата на Град Скопје „13 ноември“ во 1974 година. Бил одликуван и со Орден на трудот со златен венец.

Д-р Терзиоски работи во ИНИ сè до 1990 година, кога заминува во пензија. Тој беше еден од ретките пензионирани научни работници кој често можеше да се види во просториите на ИНИ. Како човек беше тивок, хуман и ненаметлив и особено сакаше да се дружи со помладата генерација историчари во Институтот. Разговорите со него на разни теми од македонската историја беа задоволство за нас, помладите историчари, а тој сето свое знаење акумулирано во својата повеќедецинска научна работа несебично го споделуваше со нас. Во научноистражувачката работа д-р Терзиоски беше активен буквално до својата смрт.

Иако физички нè напушти, сепак неговото дело останува трајно вткаено во македонската историографска наука.

Марјан ИВАНОВСКИ